

ERMENİ İDDİALARI İSTİSMARA AÇIK MIDIR?

Tutku DİLAVER

Analist

Geçtiğimiz hafta Türkiyenin sınır güvenliğini sağlamak amacıyla Suriyede başlattığı Barış Pınarı Harekâtı ABD ve Rusya ile yapılan görüşmeler sonrasında neticelendi. Ancak harekâtın yarattığı ortamı değerlendirmek isteyen çıkar grupları Türkiye aleyhtarı politikalarına devam ediyor. Bunların arasında en dikkat çeken Avrupa ülkelerinde ve Amerikadaki Ermeni lobisinin yaptığı faaliyetler oluyor.

Özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde başkanlık seçimlerinin de yaklaştığı ve Başkan Donald Trumpın görevden azli önergesinin gündeme alınmasının tartışıldığı bir dönem, Ermeni lobisinin baskılarını artırması için uygun bir ortam oluşturuyor. Başkanlık için başlayan yarışta ABDnin Türkiye politikası iç siyasete taşınıyor. Bilindiği üzere, Türkiyenin Suriyede yürüttüğü operasyon nedeniyle geçtiğimiz hafta ABD Türkiyeye karşı yaptırımlar uygulamaya başlamış ancak harekâtın bitmesiyle bu yaptırımlar kaldırılmıştı. Basında sonradan yer alan haberlere göre, Başkan Trumpın danışmanları, Türkiye üzerinde baskıyı artırabilmek için, Türkiyenin Ermeni soykırımını tanımakla tehdit edilmesini önerdi. Ancak yine basında yer alan haberlere göre Başkan Trump bu öneriyi kabul etmedi.[1]

Başkan Trumpın öneriyi reddetmesi üzerine, ikili ilişkilerde gergin dönemden yararlanmak isteyen bu çıkar gruplarının bir diğer adresi ABD Kongresi oldu. ABD Kongresi ile Başkan Trump arasında Suriye politikaları ve Ukrayna ile ilgili gelişmeler nedeniyle yaşanan çekişmeler, Türkiye konusunun da Kongre gündemine taşınmasını kolaylaştırdı. Türkiyeye karşı Trumpın politikalarının zayıf kaldığını savunan demokratlar, 9 Nisanda Temsilciler Meclisi ve Senatoya sundukları Ermeni soykırımını tasarısının ivedilikle oylanması için harekete geçtiler.[2]

8 Nisanda Temsilciler Meclisi üyesi Adam Schiff tarafından Kongreye sunulan tasarlarda, ABDnin 1915 olaylarını soykırım olarak resmen tanınması ve böylece ABDnin inkârcı politikalarla ilişkilendirilmesinin önüne geçilmesi gibi maddeler yer alıyor. Kongrenin her iki kanadına da sunulan öneriler, ABDnin İstanbul'daki Elçisi Morgenthau'nun gönderdiği raporlar, ABDnin 1981'deki başkanı Ronald Reaganın 4838 sayılı beyanatı ve Raphael Lemkinin soykırım üzerine çalışmaları gibi referanslara dayandırılıyor.[3] Ancak bahsedilen referansların hiçbiri tasarı için tutarlı dayanakları oluşturmuyor.

Öncelikle ABDnin İstanbul'daki Elçisi Morgenthau'nun Washingtona gönderdiği raporları İstanbul dışına çıkmadan, Ermeni kökenli yardımcılarını aracılığıyla yazdığı biliniyor.[4]

Dolayısıyla, Morgenthau'nun raporlarına atıfta bulunarak yazılan akademik çalışmalar, siyasi açıklamalar ve karar tasarıları güvenilir olmayan kaynaklara dayandığı için ciddi olmaktan son derece uzaktır.

Diğer yandan Raphael Lemkin'in soykırım suçu hakkındaki kişisel çalışmalarına yapılan atıf da kendi içinde bir çelişki barındırmaktadır. Lemkin 1950'lerde soykırım suçu üzerinde çalışmalarını yayınlamış ve dünyanın pek çok yerinde soykırım niteliği taşıyabilecek 62 ayrı vakadan bahsetmiştir. Bunlar arasında Yunanlıların Türklere karşı yaptığı katliam gibi şu an hiçbir ülke tarafından soykırım olarak adlandırılmayan olayların yanı sıra; Amerika ve Kızılderililer arasında yaşanan mesele de soykırım olarak yer almaktadır. Dolayısıyla Kongrenin Lemkin'in notlarından yola çıkılarak hazırlanmış bir tasarımı kabul etmesi, diğer birçok ülkenin yanı sıra kendisine yöneltilebilecek ciddi bir suçlamanın kapısını da aralamaktadır. Amerikanın çıkarlarını korumak adına Türkiye'ye ders vermek isteyen Kongrenin böyle bir kararı onaylaması, Amerika tarihinin yeniden sorgulamasına yol açacaktır.

Son olarak, Reagan'ın 1981'de Ermeni soykırımı, Kamboçya soykırımı ve Yahudi soykırımından çıkarılan derslerin asla unutulmaması gerektiği şeklinde yaptığı konuşmanın yazarı Ermeni kökenli bir Amerikalıdır. Reagan'ın bu konuda tarafsız bir açıklama yapmadığı daha sonra kaydedilmiştir.[5] Diğer yandan Reagan'a o dönem hukuk danışmanlığı yapan Bruce Fein'in, Başkan Reagan'ın kendilerine Ermeni iddialarını araştırttığına dair açıklamalarından da bahsetmek yerinde olacaktır. Fein, Reagan'a bu konuda bir rapor hazırladıklarını ve lobiler tarafından anlatılan tarihin gerçeğe bağdaşmadığını kanıtladıklarını iddia etmektedir.[6] Kaldı ki Başkan Reagan 1981 yılındaki konuşması dışında 1915 olaylarını soykırım olarak değerlendirmemiştir.

ABD Kongresine sunulan bu tasarılar, ABD'li propagandist Ermenilerin kendi çıkarlarını, vatandaşı oldukları ülkenin çıkarları önüne koyduklarını göstermektedir. Öyle anlaşılıyor ki, Ermeni lobisi gibi "tek gündemli" (single issue) ve özel çıkarlarını her şeyin önünde tutan (special interest) grupların ABD iç politikasındaki etkinlikleri sürdüğü müddetçe, ABD'nin gerçek çıkarlarının ikinci planda kalmaya devam ettiğini görmek kaçınılmaz olacaktır. Tarihi gerçekleri çarpıtan Ermeni iddialarından hareketle Türkiye üzerinden Başkan Trump'ı cezalandırmaya çalışmak, Amerikaya hiçbir şey kazandırmayacağı gibi, stratejik bir hataya neden olacaktır. Türkiye-ABD ilişkilerine hem ciddi oranda zarar verecek hem de Türkiye'nin NATO müttefikine duyduğu güveni önemli ölçüde zayıflatacaktır.

[1] Trump's Advisers Gave Him Option To Recognize Armenian Genocide As Tactic To Pressure Turkey, *Newsweek*, 18 Ekim 2019, <https://www.newsweek.com/trump-option-armenian-genocide-pressure-turkey-1466115>.

[2] U.S. House Set To Vote On Armenian Genocide Resolution, *Asbarez*, 24 Ekim 2019, <https://www.azatutyun.am/a/30234744.html>.

[3] H. RES. 296, *USA Congress*, 04 Ağustos 2019, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/house-resolution/296/text>; S. RES. 150, *USA Congress*, 04 Ağustos 2019, <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-resolution/150/text>

[4] 24 Nisanı Anlamak, 30 Nisan 2019, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/24-NISAN-I-ANLAMAK>.

[5] Soykırım' tasarısının tam metni ve Türk Tarih Kurumu'nun cevabı,T24, 4 Mart 2010, <https://t24.com.tr/haber/soykirim-tasarisinin-tam-metni-ve-turk-tarih-kurumunun-cevabi,71800>.

[6] In the Snowden case, Bruce Fein finds the apex of a long Washington legal career, *Washington Post*, 11 Ağustos 2013, https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/in-the-snowden-case-bruce-fein-finds-the-apex-of-a-long-washington-legal-career/2013/08/11/82ad187a-011b-11e3-9a3e-916de805f65d_story.html.

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (AVİM) başlatılan 6 aylık uygulamalı eğitim programını tamamlamış, Misafir Araştırmacı olarak AVİM Eki katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır.
Ayrıca bu konuyla ilgili DİLAVER, Tutku. 2026. "ERMENİ İDDIALARI İSTİSMARA AÇIK MIDIR? Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No:2019-07, Ekim 25, Erişim: Haziran 08, 2026.
<https://avimbuiter.org/public/67/Forum/ERMENI-IDDIALARI-ISTISMARA-ACIK-MIDIR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır